

Fra historiens endeligt til den uendelige kamp for frihed og lighed

Af Lukas A. Lausen

Der tegnede sig en historisk lys fremtid for mig og hele min generation af ‘millennials’, der blev født omkring Berlinmurens fald. Verden ser mildest talt anderledes ud i dag, og her beskrives nogle af de udfordringer for den liberale verdensorden, som særligt min generation allerede ser i dag og måske i endnu højere grad må frygte at stå overfor i fremtiden.

Efter at tyskerne kunne fejre genforening den 3. oktober i 1990 faldt der ro over Vesteuropa. Godt nok var der foregået intense forhandlinger om, hvad tyskernes rolle måtte være i fremtidens EU, Europa og verden; men vi fandt diplomatiske og demokratiske løsninger, alle kunne leve med. Det tyske folk blev genforenet, og den Europæiske Union oplevede en enorm opbakning. Det satte gang i en øget integration af de europæiske lande og en styrkelse af det europæiske projekt, herunder den tysk-franske alliance, og det var med til at samle større og større dele af kontinentet i den fælles union.

I 2004, da et stort antal nye, østlige

medlemsstater blev optaget i EU, var dette også et symbol på, at vi europæere var kommet videre. At øst og vest sagtens kunne samarbejde, og at vi måske endda kunne være del af det samme værdifællesskab.

Menneskerettighederne, som tidligere kansler Helmut Schmidt betegnede som en vestlig opfindelse, vandt i tiden fra 1990 og frem større og større indpas i verden. Ud over de mange selvstændige stater, som opstod ud af Sovjetunionens opløsning, udviklede de fleste af disse sig såmænd til retsstater, med friheder og ligestilling efter vesteuropæisk forbillede. Godt nok skete meget af udviklingen først på papiret – men hvordan skulle det næsten ellers være. Det tager tid at omstille et helt samfund – for slet ikke at tale om samfund, der i årtier var udsat for manipulerende løgne og propagandistisk indoktrinering af falske sandheder.

Men det var også i denne tid, at vi – som vestligt samfund og værdifællesskab, der vil alle verdens befolkninger det bedste – begik grusomme fejl. Vi forstod ikke, hvad der var på færde i Rwanda, og handlede ikke i overensstemmelse med

Lukas A. Lausen er formand for Det Udenrigspolitiske Selskabs ungdomsafdeling U35

de samme værdier i forhold til at beskytte befolkningerne i Østeuropa mod social armod i overgangen fra plan- til markedsøkonomi og folk i Sydøsteuropa mod etnisk udrensning. Vi havde værdierne på plads og troede på deres styrke, men handlede ikke, da det for alvor var nødvendigt. Hykleri og dobbelte standarder ville nogen sige.

Det var også i min barn- og ungdom, at globaliseringen for alvor tog fart. De faldende grænser her, der og alle vegne – sammen med et mere og mere integreret EU, et hav af frihandelsaftaler i verden samt en rivende informationsteknologisk udvikling – bidrog ikke kun til økonomisk fremgang mange steder i verden, og særligt hos os i Vesten, men den bragte alle verdens folkeslag tættere på hinanden end nogensinde før. Ud over billigere tennissko til alle, blev kinesiske nudler eller mexicanske tacos således hverdagsmad selv i lille Danmark, og udflytningen af arbejdspladser østpå en realitet.

Der var få ting, der repræsenterede denne frihed, vækst og samhandel så meget som de to tårne i New York. Selvfølgelig vidste 11-årige mig det ikke dengang, men World Trade centeret i USA var knudepunktet for mange af de handler, der bragte bedre produkter til vores supermarked, jobs og velstand til større dele af verden.

Friheden under angreb

Ser vi på det i bakspejlet, kan det egentlig ikke overraske, ja næsten virke morsomt, men selvfølgelig skulle denne tidslomme finde sin pludselige afslutning lige her på dette sted. Og det var det, der skete – det var som om hele historiens tunge åg kom snigende bag fra, indhentede os, og slog os lige i ansigtet en september morgen for

nu femten år siden, da de to tårne på det sydlige Manhattan – sammen med befolkningernes illusioner – kollapsede.

De næste år blev præget af nye krige – korstog vil nogen kalde det – i Mellemøsten under det evige dække af at gøre gengæld for angrebene i USA, hvor næsten fire tusinde mennesker måtte lade livet, og for at beskytte vores, 'den vestlige verdens', 'de åbne samfunds', sikkerhed. Usikkerheden havde ramt USA og den spredte sig. Vores frie, åbne og liberale samfund var blevet angrebet – og det var nu under pres. Med ét slag blev det åbenlyst for alle, at de vestlige værdier, som vi elsker, ikke var lige vellidt i hele verden. Selvfølgelig stoppede angrebene ikke her. Spanien og London blev også ramt inden for få år, og det gik op for alle, at vores vestlige levemåde var under angreb.

Mens vi som vestligt samfund derfor begyndte at reagere herpå, voksede en hel generation op med den viden, at vores frihedsprægede værdier var gode og rigtige, men at disse samtidig var pressede udefra – fra dem, der ikke vil os det godt, dem der mener noget andet end os, og at disse værdier derfor kræver beskyttelse.

Og sådan gik Vesten fra en tid med relativt meget fred og fordragelighed til at være i krig igen. Ikke mod hinanden – heldigvis – men mod en fælles fjende. Krigens traditionelle slagmark var blevet afløst af asymmetrisk krigsførelse. Samtidig fortsatte europæisering, globalisering og det internationale samarbejde, og mens vi bekæmpede en fjende udefra, blev vi mere og mere sikre på, at vi selvfølgelig repræsenterede den rigtige måde at leve på.

Det er noget af det mest naturlige for min generation, at jeg skriver denne kronik, mens jeg flyver fra ét EU-med-

Det er noget af det mest naturlige for min generation, at jeg skriver denne kronik, mens jeg flyver fra ét EU-medlemsland til et andet. De to lande er helt forskellige og medlemmer på hver deres måde, men alligevel har de så meget til fælles.

lemsland til et andet. De to lande er helt forskellige og medlemmer på hver deres måde, men alligevel har de så meget til fælles. Ingen af de to lande ville gå på kompromis med ligestilling mellem mænd og kvinder, ingen ville ønske sig, at det overnationale fællesskab ikke fandtes, og ingen ønsker at tage afsked med ideen om, at vi alle er lige for loven!

Historien er ikke slut

Mens vi siden årtusindeskiftet har erkendt, at historien ikke er slut, at der er meget at kæmpe for, er min generation vokset op med visheden om, hvordan den frie og liberale verdensorden kan se ud, men vi ved også, at den er presset. Den er presset udefra.

Kina og Rusland har ingen interesse i at lade deres storpolitiske drømme blive undergravet af noget så ubetydeligt som internationale konventioner, love eller domstole. Begge rykker tættere og tættere sammen i en værdipolitisk, militaristisk og økonomisk alliance mod vesten. Når Putin og Xi ikke bryder sig om 'USA', så er det ikke bare landet, der menes – det er de værdier, der ligger til grund for de frie vestlige samfund, som disse ledere ikke bryder sig om. Mens disse to autokratier netop nu viser deres militære styrker ved at forsvare Kinas illegale 'ret' til territorie i det Sydkinesiske Hav, har de også vist, at historiske grænser, anerkendt af det internationale samfund, ikke betyder meget for dem. Folkenes suverænitet og integritet alle steder i verden udfordres. Hvis gældende normer og værdier om folkelig suverænitet – om selvbestemmelse for alle –

nu bliver smidt i skraldespanden til fordel for 'den stærkeres lov', betyder det et farvel til sikkerhed og frihed for de fleste af verdens samfund – og en afsked med den liberale verdensorden.

På samme tid er andre økonomiske magter på vej frem i verden, stater der ikke er grundlagt på ideen om universelle menneskerettigheder, og som måske endda ikke abonnerer på disse. Kina og Rusland er nævnt, men andre lande kan af praktiske årsager nemt følge trop og tage afstand fra de værdier, som vi i Vesten traditionelt har værnet om. Og det bringer udfordringer med sig. Hvad der sker, hvis man står fast på principper med udgangspunkt i menneskerettighederne, har bl.a. Norge oplevet, da man gav Nobels Fredspris til Dalai Lama. Efterdønningerne rammer stadig de norske relationer til Kina, ikke mindst når det gælder samhandel. På samme vis kan mange af vores værdier udsættes for alvorlige prøvelser, når økonomiske prioriteringer modsætter sig ideelle.

Hjemmegroede udfordringer

Mindst lige så farlige som de udefrakommende trusler er de interne udfordringer, som måske kan ses som reaktioner på truslerne. Mens Donald Trump ikke er amerikansk præsident endnu og formentlig ikke bliver det, er det kun valgloven, der i Frankrig afholder Marine Le Pen fra at blive landets præsident. Frankrig, der har været så afgørende for oplysningstidens indtog i Europa, kan potentielt få en leder, der mener, at religion skal diskvalificere mennesker fra at være en del af det franske samfund, og som graver dybe

grøfter imellem 'dem' og 'os'. Selvom de to ikke bliver ledere, må vi ikke undervurdere dem eller de værdier, de repræsenterer. Begge er symboler på en udvikling i vores vestlige samfund, som ikke kun sker her og der, men finder sted alle vegne. Mens den politiske og sociale populisme i Tyskland har meget fremmedfjendske anstrøg, er den i andre lande pakket lidt mere borgerligt ind – indtil dens sande ansigt igen og igen titter frem.

Reaktionerne på de internationale udfordringer: Flygtninge, økonomiske kriser, globaliseringens skyggesider er allesteds de samme: protektionisme, nationalisme og harske opdelinger af verden i 'dem', de onde, mørke, dem der vil vores jobs og penge – og 'os' på den anden side, der har gjort os fortjent til vores måde at leve på, os med de rette værdier.

Det er denne form for politisk agitation, der i lige så høj grad truer vores frie samfund. Resultatet af disse populisters politik er mere lukkede, angste og fattigere samfund, hvor 'vi' vil til at lovgive om, hvordan mennesker må gå klædt; hvor og hvordan de må tro; hvilke politiske overbevisninger, der er de rette; hvor man må rejse hen; og hvem man må elske.

Fremtiden?

Truslen, der udspringer af, at større og større dele af samfundet abonnerer på en politik, der begrænser og opdeler, understøtter blot de mørke udefrakommende kræfters ærinde. Vi afskaffer os selv og alt det, vi står for, ved stykke for stykke at give køb på de strålende, frie og liberale værdier, som møjsommeligt er blevet institutionaliseret og har præget vores samfund lige siden Anden Verdenskrig havde lagt den vestlige verden i ruiner.

Hvor efterlader det verden? Særligt i

min generation bliver vi nødt til konstant at se tilbage – se på hvilke rædsler, vi i Europa kommer fra – for at forstå, hvor vi ikke må gå hen. Og ved siden af denne refleksion må vi aktivt tilvælge den liberale og frie verdensorden med alt det, der følger med.

Det kræver en historisk bevidsthed, men det kræver også, at vi står fast på nogle af de grundlæggende værdier, som former vores samfund i dag. Det har ingenting at gøre med, om vi tvinger børnehaver til at servere svinekød eller laver love om, at ingen minaret må være højere end nærmeste kirketårn.

Men det betyder, at vi vælger friheden til at gøre lige det, man har lyst til, så længe man holder sig til de love, der sikrer, at vi alle kan være en del af samme samfund. Det kræver, at vi ikke velvilligt opgiver personlige frihedsrettigheder og privatliv over for større og større statsapparater på grund af en falsk opfattelse af sikkerhed, men tager – og bibeholder – ansvar for vores handlinger og for os selv, og dermed aktivt vælger friheden til.

Vi står ved en skillevej, hvor vi kan vælge to måder at opretholde den liberale, frie verdensorden, der kun på papiret virker lige gode. Vil vi kæmpe for at opretholde de liberale samfund i vores oste-klokke og leve frit inden for et område med høje mure og med etnisk og religiøs kontrol af, hvem der kommer ind. Eller vil vi holde fast i kampen for at sprede vores værdier til flere og flere befolkninger i verden og dermed ikke kun sikre vores egen sikkerhed og levemåde, men også lade andre befolkninger have del i frihed og fremgang.

Det er ikke et svært valg, hvis man tænker sig om. Men det kræver netop det – omtanke. ○ ○ ○